

ARCHEOLOGIENOTA

KRUIBEKE – ARGEX 2017

BUREAUONDERZOEK

ERFPUNT – CEL ONDERZOEK

RAPPORTEN VAN ERF PUNT – CEL ONDERZOEK 32

RAPPORTEN VAN ERFPUNT – CEL ONDERZOEK 32

OPDRACHTGEVER

Argex, Kruibeeksesteenweg 162, 2070 Burcht

PROJECT

Kruibeke – Argex 2017

PROJECTCODE AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED
2017B372

UITVOERDER PROJECT

Erfpunt – cel Onderzoek
OE/ERK/Archeoloog/2016/00101
Regentiestraat 63
9100 Sint-Niklaas

AUTEURS

Thierry Van Neste, Marjolijn De Puydt

WETENSCHAPPELIJKE BEGELEIDING

Erfpunt – cel Beheer

© Erfpunt – cel Onderzoek, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Erfpunt.

Erfpunt aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN 0778-3841

Erfpunt - cel Onderzoek

Regentiestraat 63

9100 Sint-Niklaas

Tel +32 (0)3 778 87 59

onderzoek@erfpunt.be

www.erfpunt.be

www.facebook.com/Erfpunt

<https://sketchfab.com/archeologischdienstwaasland>

1. BESCHRIJVING VAN DE UITGEVOERDE WERKEN

1.1. VERANTWOORDING

In het kader van de ontginningswerkzaamheden in Kruibeke zal Argex een stedenbouwkundige vergunning aanvragen voor de opvulling van een groeve en de ontginning van de huidige Haagstraat. In het kader van de geplande werkzaamheden is een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek) verplicht.

Dit onderzoek werd uitgevoerd door de cel Onderzoek van Erfpunt. Het verslag van resultaten werd opgesteld door Thierry Van Neste en Marjolijn De Puydt.

1.2. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

PROJECTCODE

2017B372

WETTELIJK DEPOT

ISSN 0778-3841

BETROKKEN ACTOREN

Erkende archeoloog: Erfpunt (OE/ERK/Archeoloog/2016/00101)

Veldwerkleider: Thierry Van Neste

Assistent-archeoloog: Marjolijn De Puydt

Wetenschappelijke advisering: Erfpunt – cel Beheer

NAAM OPDRACHTGEVER:

Argex, Kruibeeksesteenweg 162, 2070 Burcht

VINDPLAATSNAAM:

Kruibeke – Argex 2017 (KR ARGEX 17)

PROVINCIE:

Oost-Vlaanderen

GEMEENTE:

Kruibeke

DEELGEMEENTE:

Kruibeke

PLAATS:

Haagstraat

TOPONIEM:

Haaghoek

COÖRDINATEN (LAMBERT '72):

Noord: 208505,676000 m

Oost: 146569,449400 m

Zuid: 208095,791300 m

West: 145997,884900 m

KADASTRALE GEGEVENS:

Kruibeke, Afdeling 1, Sectie A, percelen 379, 380, 439, 440, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454K, 455, 456, 457, 458, 462A, 468, 469, 470 + delen van het openbaar domein (Haagstraat).

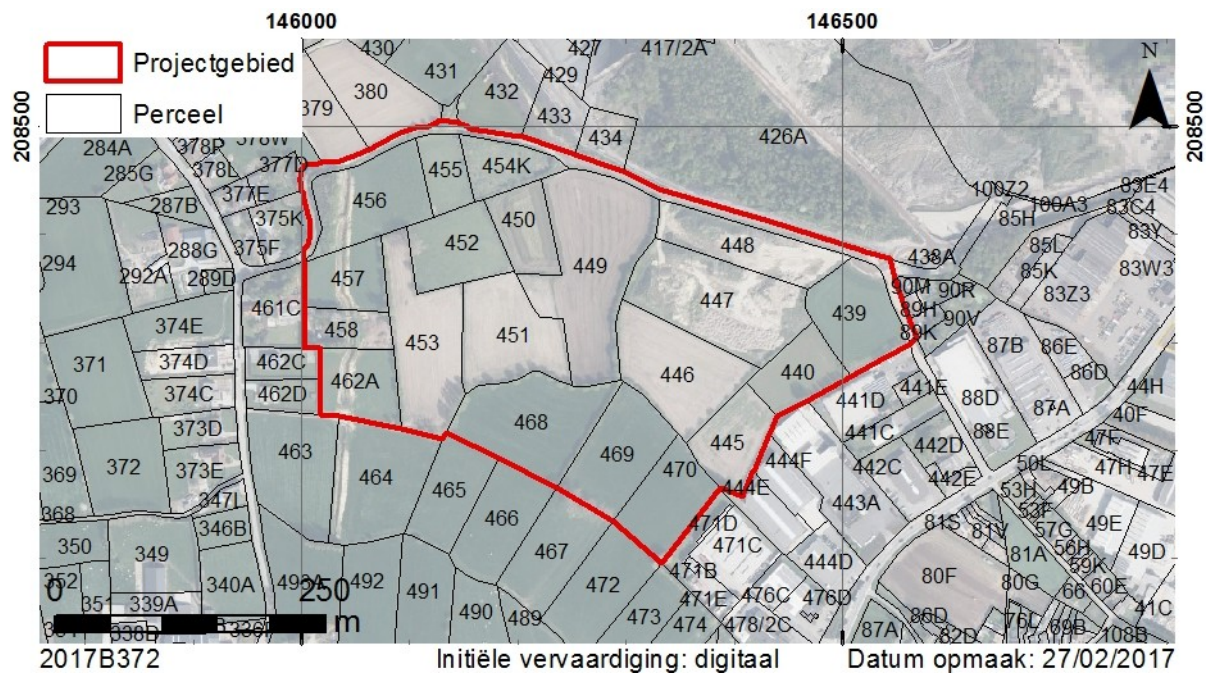

Fig. 1. Situering op het kadaster (GDI-Vlaanderen 2017a).

TOPOGRAFISCHE LIGGING:

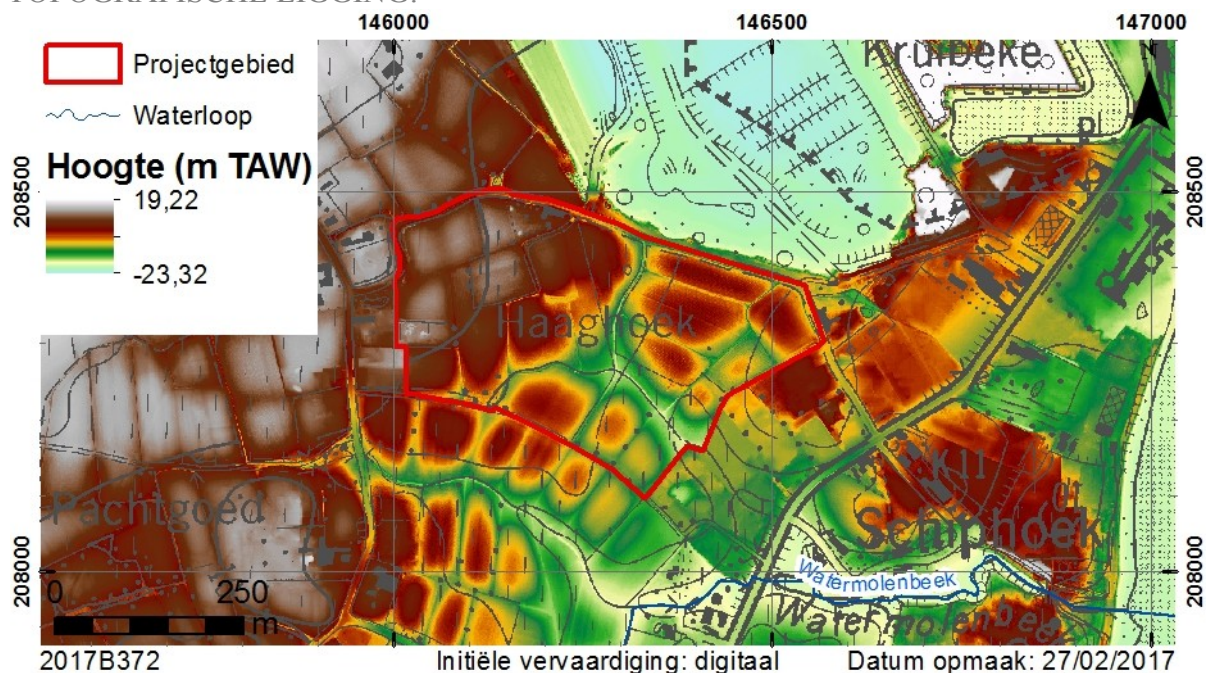

Fig. 2. Situering op de topografische kaart (AGIV WMS; GDI-Vlaanderen 2016).

Terreinprofielen: zie fig. 6 en fig. 7

BEGINDATUM:

27 februari 2017

EINDDATUM:

1 maart 2017

RELEVANTE TERMEN UIT DE INVENTARIS ONROEREND ERFGOED

Typologie: niet van toepassing

Datering: Onbepaald, nieuwste tijd (19de-21ste eeuw)

Stijlen: niet van toepassing
Culturen: niet van toepassing
Materiaal: niet van toepassing
Soort: niet van toepassing
Gebeurtenis: bureauonderzoek

VERSTOORDE ZONES

De huidige aanvraag heeft grotendeels betrekking op een groeve die ontgonnen zal worden in het kader van de reeds verkregen vergunning met referentie B/2008/147. Hoewel de ontginning momenteel nog niet begonnen is, zal de gehele zone wel verstoord zijn alvorens de opvulling van de groeve, opgenomen in de huidige vergunning, aangevat zal worden. Aangezien de groeve uitgegraven zal worden tot -22,8 m TAW zal al het archeologisch erfgoed verdwenen zijn.

1.3. ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Binnen het projectgebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Aangezien de vergunning voor de ontginning van het gebied verleend werd zonder voorwaarden aangaande archeologie, is de kans bijzonder klein dat er binnen het projectgebied archeologische sites onderzocht zullen kunnen worden. De reeds ontgonnen delen van de groeve – ten noorden van de Haagstraat – werden opgenomen op de GGA-kaart. In het kader van deze ontginning kon de Archeologische Dienst Waasland (heden Erfpunt) wel enig noodonderzoek uitvoeren. Hierbij werden onder andere resten van sites uit de ijzertijd en Romeinse tijd teruggevonden. Mogelijk werden ook fragmenten van een vroegmiddeleeuwse site aangesneden, wat zeer uitzonderlijk is voor het Waasland.

Ten noorden van de groeve is het fort van Kruibeke gelegen (fig. 3: 110157). Ten zuidoosten van het projectgebied wordt melding gemaakt van de watermolen Schiphoek (fig. 3: 39163). Het betreft een laatmiddeleeuwse banwatermolen die in 1583 afgebrand en niet meer herbouwd werd.

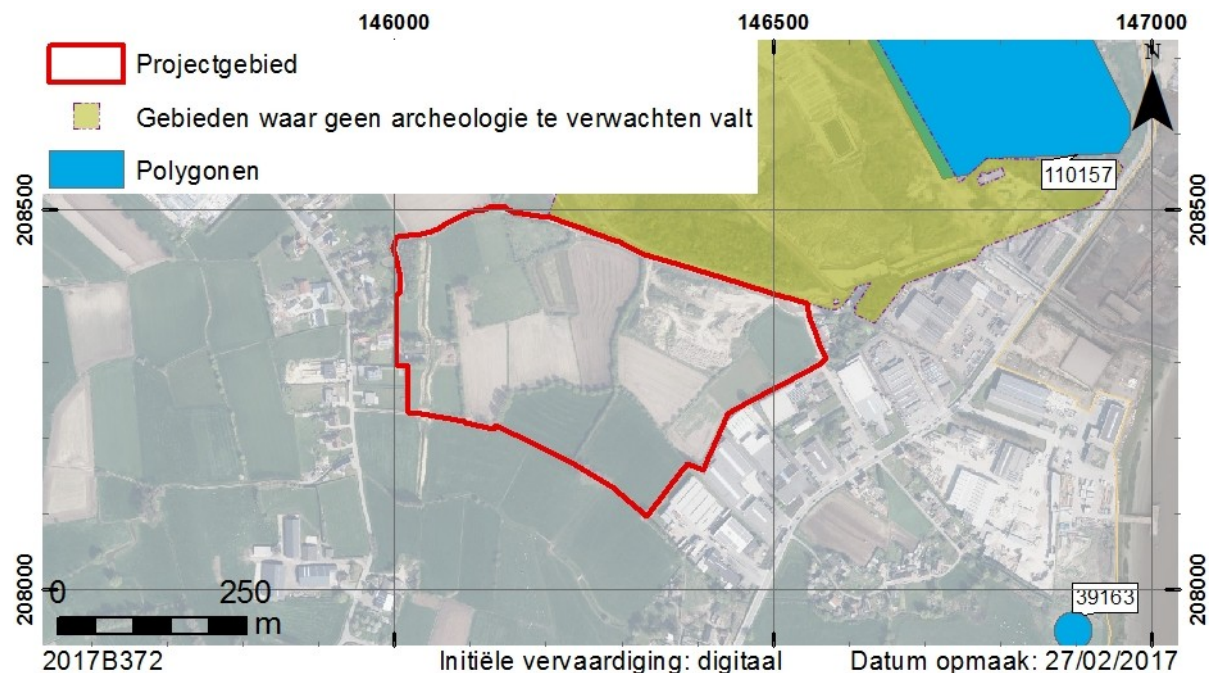

Fig. 3. Situering op de CAI (AGIV WMS; GDI-Vlaanderen 2017b).

1.4.

1.5. OMSCHRIJVING VAN DE ONDERZOEKSOPDRACHT

1.5.1. Vraagstelling

De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt 139522,45 m², hierbij zal meer dan 1000 m² verstoord worden.

Artikel 5.4.1 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014 stelt dat het bij *aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen volledig gelegen zijn buiten archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones* verplicht is om een bekrachtigde archeologienota zoals vermeld in artikel 5.4.8 van datzelfde decreet toe te voegen aan een stedenbouwkundige vergunning met ingreep in de bodem.

Wanneer aangetoond kan worden dat:

1. met aantoonbare zekerheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein, of;
2. de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, of;
3. verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst;

mag de rapportering over het bureauonderzoek een beperkte samenstelling hebben. In voorkomend geval kan gesteld worden dat voldaan wordt aan voorwaarden 1 en 3.

In het kader van het bureauonderzoek met beperkte samenstelling:

- Wordt het plangebied afgebakend en beschreven;
- Wordt een beschrijving gemaakt van de geplande werken waarvoor een stedenbouwkundige vergunning of verkavelingvergunning wordt aangevraagd, de uitvoeringswijze van deze werken en de potentiële impact ervan op het bodemarchief.
- Wordt gemotiveerd waarom een nota met beperkte samenstelling van toepassing is.

De resultaten van de analyses worden op plannen weergegeven. De resultaten van deze studies moeten toelaten een gemotiveerd advies te formuleren of er al dan niet verder archeologisch vooronderzoek moet uitgevoerd worden, inclusief de methodiek daarvoor.

1.5.2. Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek werden geen randvoorwaarden voorzien.

1.5.3. Geplande werken en bodemingrepen

De huidige stedenbouwkundige vergunning omvat twee zaken: de opvulling van een groeve en de ontginning van de huidige Haagstraat.

De vergunning voor de ontginning van de kleigroeve werd door Argex verkregen op 1 september 2008 en heeft de referentie B/2008/147. Vanwege de toenmalige wetgeving werden door het agentschap Onroerend Erfgoed geen voorwaarden aangaande archeologisch onderzoek opgelegd. De groeve zal een totale diepte van ± 35 m hebben, de bodem zal aangelegd worden op -22,8 m TAW. De huidige vergunningaanvraag betreft het terug aanvullen van de groeve tot op het niveau van het oorspronkelijke maaiveld (fig. 5-fig. 7).

Het tweede deel van de stedenbouwkundige vergunning betreft de ontginning van de huidige Haagstraat. Deze was nog niet opgenomen in de oorspronkelijke vergunningaanvraag. De

Haagstraat is een landweg die slechts deels en in beperkte mate verhard werd (met kasseien). In het westen is de weg begrensd door grachten aan beide zijden, aan de oostzijde ligt enkel een gracht aan de zuidelijke zijde. De weg, samen met de grachten, heeft een gemiddelde breedte van 7,40 m. Door de uitbreiding van de groeve zal de weg geheel verdwijnen.

Fig. 4. Bestaande toestand (Alpha - studieburo bvba).

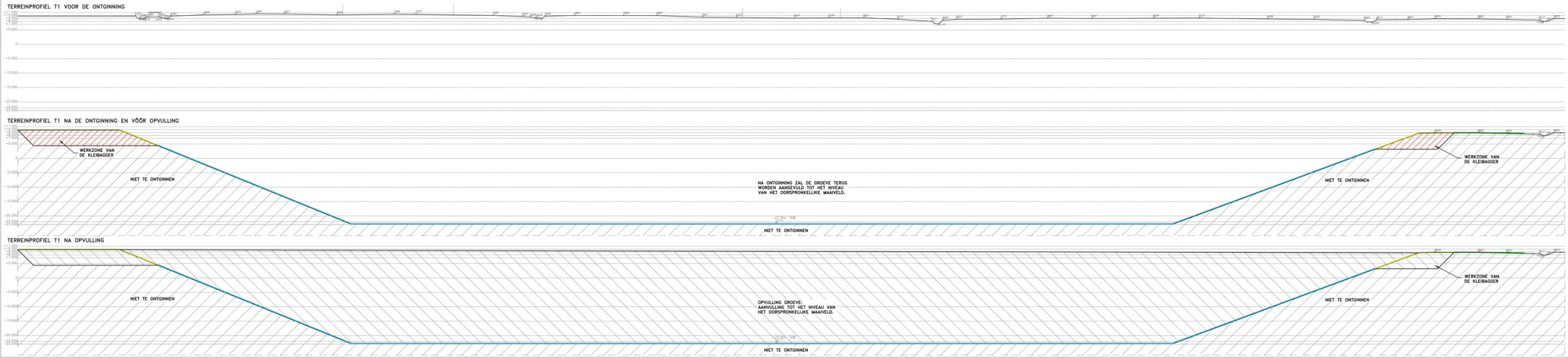

Fig. 6. Terreinprofiel 1 (Alpha - studieburo bvba).

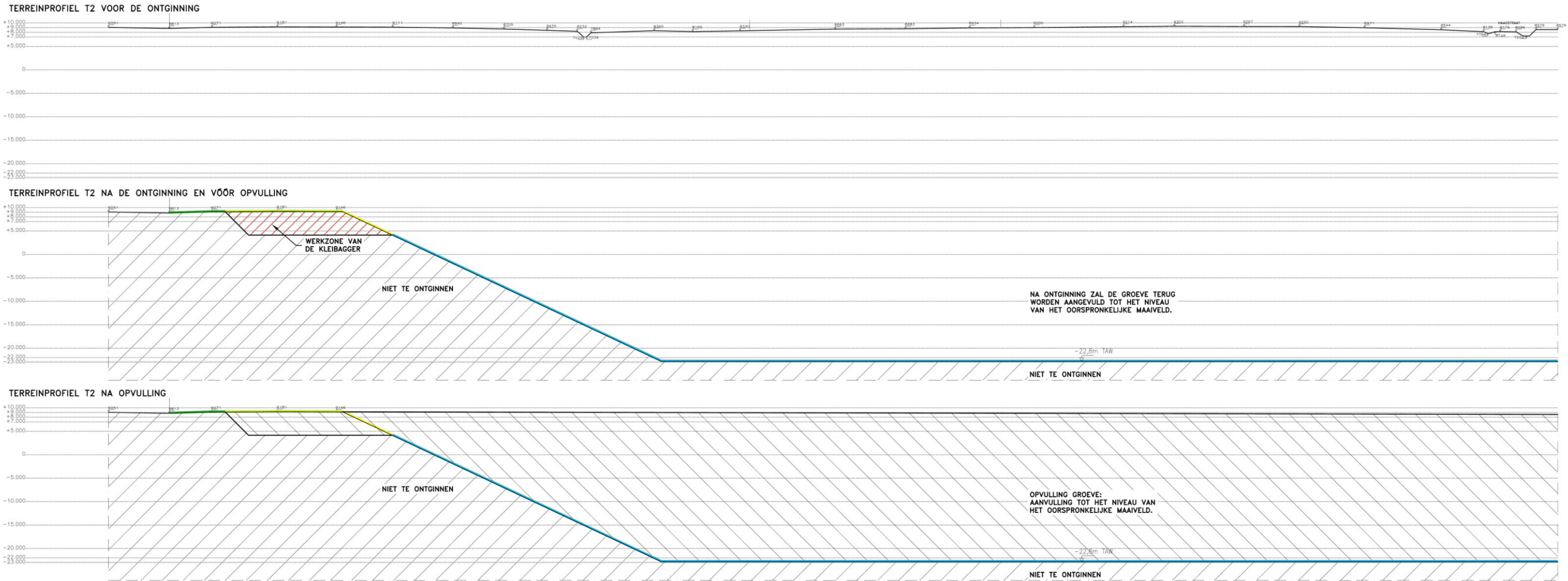

Fig. 7. Terreinprofiel 2 (Alpha - studieburo bvba).

TYPEPROFIEL: DETAIL

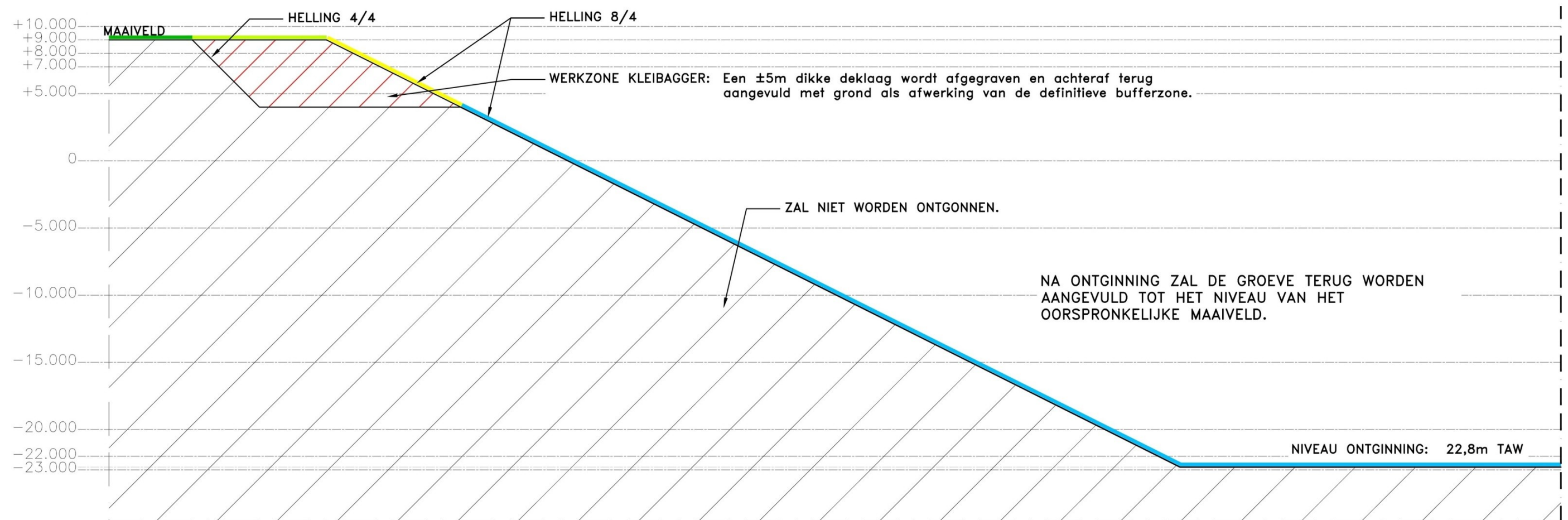

Fig. 8. Detail van het typeprofiel (Alpha - studiebuuro bvba).

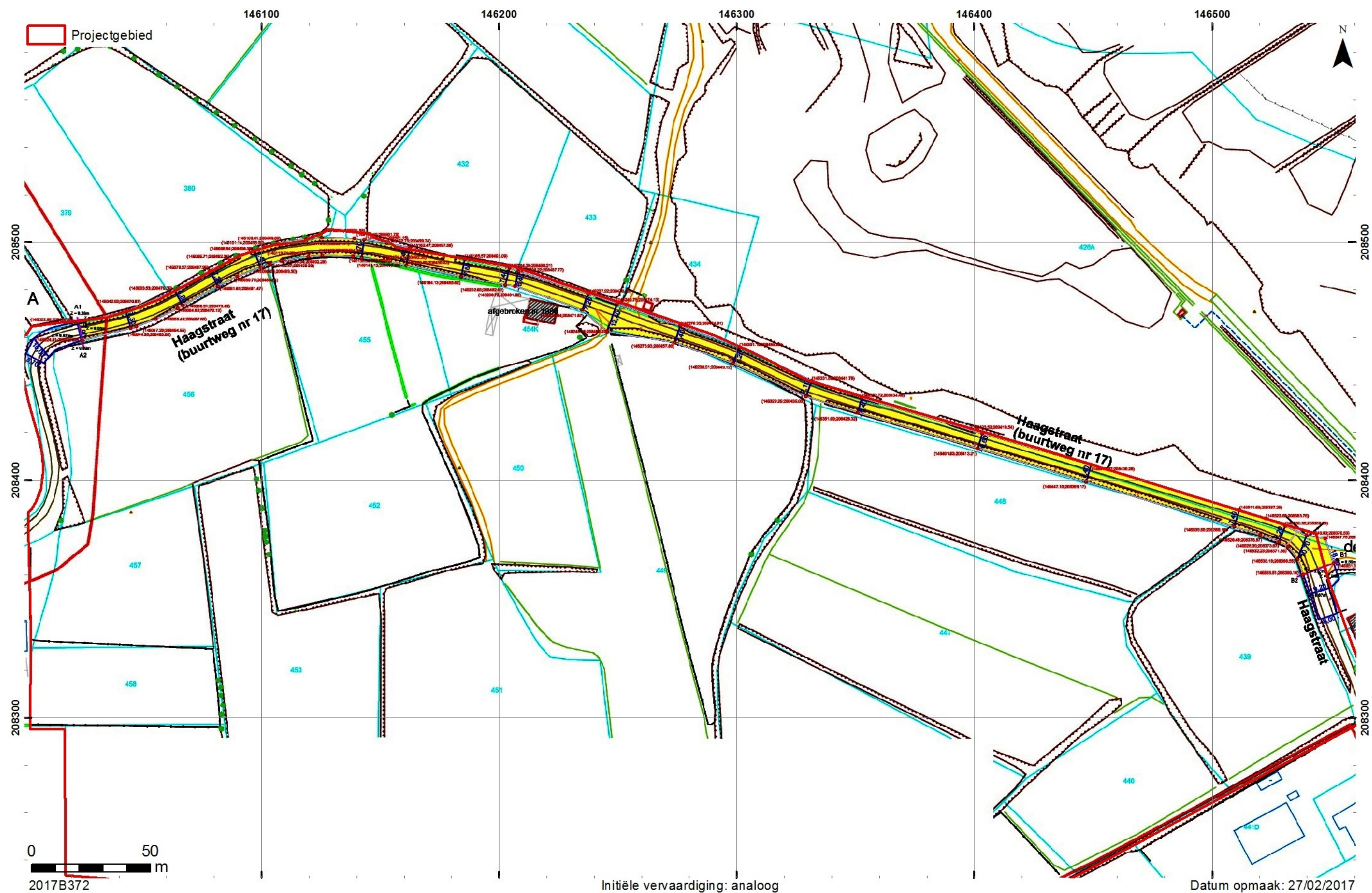

Fig. 9. Situering van de Haagstraat (Alpha - studiebuuro bvba).

1.6. WERKWIJZE EN ONDERZOEKSSTRATEGIE

Voor het bureauonderzoek werd informatie verzameld aangaande de historische, landschappelijke en archeologische kennis van de ruime omgeving van het projectgebied.

Kaartmateriaal werd verkregen via de Web Map Service (WMS) voor ArcGIS van het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen (AGIV) en de “Erfgoedbank Waasland”¹. De verkregen kaarten werden indien nodig bewerkt, gegeorefereerd en gebruikt als laag in een GIS-omgeving. De archeologische gegevens werden hoofdzakelijk bekomen via de Centrale Archeologische Inventaris (CAI).

Op basis van de verkregen gegevens werd een inschatting gemaakt van het potentieel op kennisvermeerdering en de al dan niet te nemen maatregelen die hier het gevolg van zijn.

In de loop van dit onderzoek diende niet afgeweken te worden van de Code Goede Praktijk, werden geen externe specialisten geraadpleegd. Wetenschappelijk advies werd verkregen via de cel Beheer van Erfpunt, waar Jeroen Van Vaerenbergh zeer goed op de hoogte is van het dossier Argex.

Dit rapport schets het algemene kader van het onderzoek en bevat de neerslag van de onderzoeksresultaten. Een kopie ervan wordt in digitale vorm aangeleverd aan Argex, het agentschap Onroerend Erfgoed en Erfpunt – cel Beheer.

¹ <http://www.waaserfgoed.be>

2. MOTIVATIE VOOR NOTA MET BEPERKTE SAMENSTELLING

De motivatie voor de beperkte samenstelling kan onderverdeeld worden in twee delen. Voor de opvulling van de groeve kan duidelijk gesteld worden dat er geen archeologisch erfgoed meer aanwezig zal zijn wanneer de groeve opnieuw aangevuld zal worden, aangezien de groeve meer dan 30 m diep afgegraven zal worden. Al het eventueel aanwezige archeologische erfgoed zal bij de ontginning volledig verdwijnen. In het kader van de huidige stedenbouwkundige vergunning kunnen geen maatregelen meer getroffen worden voor archeologisch onderzoek naar aanleiding van de vergunning voor ontginning.

Voor de Haagstraat is de situatie enigszins anders: het wegdek werd slechts in beperkte mate verhard, waardoor de ondergrond niet verstoord werd. Op basis van het landboek van Kruibeke, in 1711 opgesteld door Christophorus Balthazar Manderschaidt², kan gesteld worden dat de weg ten laatste in het begin van de 18de eeuw aanwezig was. De weg werd in het verleden reeds deels afgeschaft. Deze beslissing heeft als referentie RO3/13/212/2013/08 van de provincie Oost-Vlaanderen.

De gemiddelde breedte van de weg bedraagt 7,40 m. In deze breedte zitten echter ook de begrenzendende grachten vervat. Hierdoor is de maximale onverstoorde breedte in het oosten, waar enkel aan de zuidzijde een gracht aanwezig is, ± 5 m en in het westelijke deel, waar aan weerszijden een gracht ligt, ± 4 m. Aangezien de ontginning van de groeve aan beide zijden van de weg reeds vergund werd zonder voorwaarden voor archeologisch erfgoed, zullen hier geen sites aangetroffen worden, behalve mits vondstmelding. Gezien de beperkte breedte van de weg is het daarenboven bijzonder onwaarschijnlijk dat volledige sporen en/of structuren aangetroffen zullen worden binnen het traject ervan. Zelfs wanneer (beperkte) delen van sites aangesneden worden, zal dit geen nuttige kenniswinst opleveren aangezien het resterende deel van de site geheel vernield zal zijn. Na raadpleging van de cel Beheer van Erfpunt kan dan ook gesteld worden dat het weinig zinvol is om maatregelen te treffen voor de ontginning van het wegtraject.

3. DATERING EN INTERPRETATIE VAN HET ONDERZOCHETE GEBIED

Aangezien er binnen het projectgebied nog geen archeologisch onderzoek werd uitgevoerd, kan er niet met zekerheid een datering voor het projectgebied voorzien worden. Archeologisch onderzoek in de nabije omgeving wijst echter op menselijke aanwezigheid in de metaaltijden en Romeinse tijd. Mogelijk zijn ook vroegmiddeleeuwse sporen aanwezig, wat eerder uitzonderlijk is in het Waasland.

In 2008 werd een vergunning verkregen voor de ontginning van de groeve. Hoewel de ontginning nog niet gaande is, zal deze binnenkort van start gaan.

4. VERWACHTING TEN AANZIEN VAN ARCHEOLOGISCH ERFGOED

Gezien de uitgestrektheid van het projectgebied is het zeer waarschijnlijk dat er archeologische sites aanwezig zijn, deze zullen echter verdwijnen door de reeds vergunde ontginning van de kleigroeve. Vanwege de vermoedelijke aard van de sporen is het erg onwaarschijnlijk dat eventueel aanwezige archeologische sporen opgemerkt zullen worden door niet-archeologen, waardoor onderzoek na vondstmelding zeer onwaarschijnlijk is.

² <http://www.waaserfgoed.be/erfgoed/25838-landboek-van-kruibeke>.

5. SAMENVATTING

In het kader van de ontginningswerkzaamheden van Argex zal een stedenbouwkundige vergunning aangevraagd worden voor de ontginning van de huidige Haagstraat en het opvullen van de groeve ten zuiden hiervan. In het kader van deze vergunningaanvraag moet een archeologienota opgesteld worden. Aangezien de vergunning betrekking heeft op het opvullen van een groeve die meer dan 30 m diep ontgraven zal zijn, kan gesteld worden dat er geen archeologisch erfgoed meer aanwezig zal zijn wanneer de groeve opgevuld zal worden. De oppervlakte van de Haagstraat is voldoende groot om vervolgonderzoek uit te voeren. Hierbij dient echter rekening te worden gehouden met de beperkte breedte van de weg en het feit dat in de onmiddellijke en nabije omgeving geen archeologisch onderzoek plaats zal vinden. Zelfs wanneer bij verder onderzoek archeologische sporen aangetroffen zouden worden, zou dit niet leiden tot een nuttige kenniswinst. Omwille hiervan dienen hiervoor dan ook geen verdere maatregelen genomen te worden ten aanzien van archeologisch erfgoed. Het projectgebied kan vrijgegeven worden voor de werkzaamheden.

6. BIBLIOGRAFIE

6.1. GERAADPLEEGDE LITERATUUR

6.2. CARTOGRAFISCHE EN ICONOGRAFISCHE BRONNEN

GDI-VLAANDEREN 2016: *DTM raster 1 m, kaartblad 15*.

GDI-VLAANDEREN 2017a: *GRB Adp*.

GDI-VLAANDEREN 2017b: *CAI*

7. BIJLAGEN

- Lijst van plannen, kaarten en plattegronden
- Privacy-fiche
- Programma van maatregelen